

150 JAAR GENOOTSCHAP VOOR GESCHIEDENIS TE BRUGGE

R. VAN EENOO

De betekenis van het "Genootschap voor Geschiedenis" op beknopte en overzichtelijke wijze weergeven bleek geen sinecure. We hadden voortdurend het gevoel dat de schijnwerpers waarmee we zijn grillig verloop aftastten, nu eens op de verkeerde thema's waren gericht en dan weer te smal uitvielen of elkaar onvoldoende versterkten.

De "Société d'Emulation pour l'Histoire et les Antiquités de la Flandre Occidentale" vatte haar werkzaamheden op 16 januari 1839 aan en is dus nu 150 jaar oud. De stichters, een zestal vrienden, die graag van gedachten wisselden over wetenschap, literatuur en geschiedenis, ontmoetten elkaar van het midden van de dertiger jaren af vrijwel wekelijks. Dat hun gezellig treffen uitgroeide tot een volwaardige vereniging met een officieel karakter, was te danken aan de tussenkomst van de toenmalige ambassadeur van België in Engeland, Sylvain Van de Weyer. Deze toppoliticus onderhield vertrouwelijke contacten met koning Leopold I en ging door als één van de belangrijkste denkers achter het nieuwe regime. Hij was het eens met de stelling dat het nationaal gevoel van onderuit moest groeien, maar bleef overtuigd dat een flinke steun van bovenaf toch veel doeltreffender was. Tijdens een werkbezoek aan Londen van Charles Carton, directeur van het doven- en blindeninstituut te Brugge en tevens drijvende spil van de vriendenkring, kwam tijdens het natafelen het bestaan van het Brugse clubje ter sprake. Van de Weyer, die dagelijks het ongeloof en het scepticisme van de grootmogendheden ten aanzien van de overlevingskansen van de nieuw gevormde staat moest trotseren, begreep dadelijk dat dergelijke informele contacten over ondermeer historische aangelegenheden een prachtkans konden bieden om de eigenheid van het Belgische volk te beklemtonen en om het nationaal bewustzijn te versterken. Hij wist Carton te overhalen om zijn kring te verbreden en vooral te institutionaliseren.

Op 1 september 1838 was het zover. De statuten vermeldden plechtig dat het Genootschap zich voornam allerlei middeleeuwse teksten op te sporen en uit te geven en dat het de studie van oude monumenten en van verdienstelijke personen uit West-Vlaanderen zou activeren. Deze provinciale benadering was niet in strijd met de

visie van Van de Weyer die vooral het Belgische kader wou propagieren, ze hield integendeel een geruststelling in ten overstaan van de traditionele historiografie die steeds met het oude graafschap Vlaanderen had gedweept. De toegang tot het Genootschap werd voorbehouden aan een beperkte elite, overwegend Bruggelingen. Het werd allerminst een trefpunt van alle Westvlaamse historici. Verschillende bekende vorsers die niet tot de vriendenkring behoorden, bleven uitgesloten. De zes stichters priester Joseph-Olivier Andries, priester Charles Carton, priester Ferdinand Van de Putte, edelsmid François De Hondt, apotheker Philippe De Stoop en ambtenaar Edmond Veys verdeelden de bestuursmandaten onder elkaar.

Dat comité ontwikkelde tijdens de eerste jaren een onthutsende bedrijvigheid. Op zijn wekelijkse vergaderingen moest elk lid beurteilungen een lezing houden, werden er nieuwe initiatieven voorgesteld en werd de stand van de lopende projecten besproken. Naar het eerste initiatief, het tijdschrift "Annales de la Société d'Emulation", ging de hoofdzorg uit. Het lag in de bedoeling het jaarlijks uit te geven en de lezers een brede waaier van thema's en bijdragen aan te bieden. Men stak er onmiddellijk mee van wal en het bleef tot op heden in stand.

In tweede instantie kwamen de afzonderlijke reeksen uitgaven aan bod. De verhalende bronnen genoten de voorkeur. In nauwelijks vijf jaar tijds werden een tiental middeleeuwse kronieken van overwegend Westvlaamse abdijen en kloosters in het licht gegeven. De inhoud stuwde het Genootschap dan weer in een andere richting. Het verhaal dat drie forestiers van Vlaanderen, met name Audacer, Ingelram en Liederik die de grafelijke dynastie hadden ingezet, onder de kerk van Harelbeke begraven lagen, leidde tot archeologische werkzaamheden. Deze overlevering kende immers zo'n taai en overtuigend bestaan en sommige leden van het Genootschap hechtten er zo graag geloof aan, dat ze besloten de legendarische grondleggers op het spoor te komen en meteen een soort pelgrimsoord naar de bakermat van Vlaanderen te organiseren. Hun nogal ordeeloos spitten leidde tot niets, de vermeende grondleggers van de grafelijke stamboom weigerden zich te manifesteren. Even teleurstellend bleek een zoektocht naar de grafsteen in de kerk van Dammewaronder de gebeenten van Jacob van Maerlant zouden rusten. Beide opgravingscampagnes die fel tot de verbeelding van de tijdgenoten spraken, beantwoordden helemaal niet aan de verwachtingen maar gaven vooral ruimere bekendheid aan het bestaan en de activiteiten van het Genootschap.

Het comité begreep ook zeer vlug dat het zich niet uitsluitend op

verhalende bronnen mocht concentreren. Eerder dan in andere steden, ging het ertoe over om ook aan diplomatieke teksten uit de middeleeuwen als charters, keuren, cartularia en rekeningen even-grote aandacht te besteden.

Het comité bedacht ook prikkels om vorsers op regionaal vlak tot persoonlijk onderzoek aan te moedigen. Zo schreef het een paar prijsvragen rond mooie thema's uit. Ook deze initiatieven kenden geen succes : ondanks grondige voorbereiding bleven de inzendingen achterwege.

De betekenis van de tomeloze inspanningen van dat eerste comité is dan ook merkwaardig en terzelfdertijd erg bescheiden. Zijn methodes van tekstuitgeven stonden ver af van de huidige. De auteurs werden door andere motieven gedreven en waren niet door een keurslijf van voorschriften afgeremd. Bij hun slordig en overhaastig afschrijfwerk hadden ze uitsluitend oog voor de meest kleurrijke en boeiende passages. Van enige rationele analyse was nauwelijks sprake, de verbeelding kreeg de losse teugel bij de interpretatie en het commentaar. Verschillende interessesferen doorkruisten elkaar. Er werden geen preciese grenslijnen tussen geschiedenis en disciplines als theologie, filosofie en literatuur getrokken. Kortom, de eerste redacteurs waren pure vertegenwoordigers van de romantiek. Afgezien van het feit dat ze bepaalde teksten, zij het verminkt, van de vernietiging hebben gered en andere dan weer voor het voetlicht hebben gehaald, is hun inzet vooral belangrijk omdat ze een positieve stroming ten gunste van het historisch onderzoek hebben op gang gebracht en ze krachtiger dan voorheen aandacht voor het verleden van de streek hebben opgeëist. Tot een verstolen propagandawerk-tuig in dienst van het nationaal gevoel, waarvan Van de Weyer had gedroomd, groeide het Genootschap niet uit. Sommige bestuursleden hadden trouwens geen hoge dunk van de revolutie. Slechts één project paste sluitend in de opzet van de overheid. De provincieraad van West-Vlaanderen onder leiding van gouverneur de Muelenaere die persoonlijk de opvattingen van Van de Weyer aangaande de rol van geschiedenis voor de staat deelde, besloot de gemeenten aan te moedigen om openbare monumenten op te richten ter nagedachtenis van hun grootste figuren. Over de achterliggende objectieven van de organisatoren van die standbeeldenactie kan geen twijfel bestaan. Op dezelfde wijze als van de kleurrijke glasramen in middel-eeuwse kerken en kathedralen werd verwacht dat ze de goddelijke boodschap aan de ongeletterde kerkganger zouden inprenten, zo verhoopten de initiatiefnemers dat de dagelijkse confrontatie in het straatbeeld met eminente historische figuren een stimulerend effect

kon uitoefenen op het politieke denken en handelen. Het bestuurscomité van het Genootschap ontwierp ten behoeve van de provincieraad het reglement terwijl Carton, Van De Putte en Delepierre de voornaamste bouwstenen aanbrachten voor de monumentale vierdelige "Biographies des hommes remarquables de la Flandre Occidentale". Deze reeks moest fungeren als leidraad van de Bestendige Deputatie bij de keus van de personen. De standbeelden van Simon Stevin te Brugge en van Jacob van Maerlant op de markt te Damme zijn rechtstreekse uitlopers van deze beïnvloedingscampagne.

Dat koortsachtig werkritme van het eerste bestuurscomité bleek onmogelijk vol te houden. Het vereiste van elk lid een grenzeloze en vooral voltijdse inzet. Niet ieder kon of wilde deze inspanning opbrengen en volhouden. De wrevelige sfeer daaromtrent werd bovendien doorkruist door het feit dat tijdens de veertiger jaren de liberaliserenden in België naar elkaar toegroeiden en besloten een partij op te richten. Hoewel het innemen van politieke standpunten in de schoot van het Genootschap statutair was verboden en de politieke tendenzen bij de aanvang ongeveer evenwichtig vertegenwoordigd waren, kon het Genootschap zich aan dat breed maatschappelijk proces niet onttrekken. Vooral niet omdat de ruime persoonlijke vrijheid bij de keus en de interpretatie van historische personen en gebeurtenissen, zeer uiteenlopende benaderingen en zienswijzen mogelijk maakte. De leeftijdsverschillen van de bestuursleden, hun uiteenlopende sociale origine, hun ongelijke persoonlijke relatievelden en karakters, allemaal facetten die voordien nooit erg gewichtig waren gebleken, werden in de zich wijzigende sfeer plotseling wel doorslaggevend.

In 1842 ontaadden deze wrijvingen zich in een zeer fel conflict dat het Genootschap tot op de rand van de ondergang voerde. Tijdens deze onzalige periode kregen een aantal leden hun ontslag aangeboden en werden nieuwe leden gewraakt; er vormden zich clans binnen het bestuur, het Genootschap werd een tijdlang ontdudd, het tijdschrift kreeg een tegenhanger terwijl onheuse polemieken tussen bestuursleden in de eigen kolommen werden uitgevochten.

Alweer geïnspireerd door Van de Weyer, werd uiteindelijk een compromis uitgewerkt dat de tegenstellingen toedekte. De aangerichte stormschade was aanzienlijk: de onderlinge verstandhouding en het vertrouwen waren ondermijnd zodat bestuursleden afhaakten en trouwe medewerkers het lieten afweten. Ook stierf de traditie van de wekelijkse vergaderingen af en schrompelde het abonentenaantal ineen. De lidtekens waren vooral op het tijdschrift zichtbaar:

het aanbod van artikels verminderde, de aantrekkelijke verscheidenheid van de bijdragen bleef achterwege, de jaarlijkse periodiciteit diende onderbroken te worden. Voorzitter Carton die zich tijdens het verloop zeer onbuigzaam had opgesteld, kwam steeds eenzamer te staan en kreeg op de duur de verantwoordelijkheid van alle functies toegespeeld. Daardoor begonnen de diverse aspecten van het beleid en de administratie te slabakken. Het enige positieve punt van deze controverse was wel dat de voorzitter onder de druk van de kopijnoed moest aankloppen bij andere West-Vlamingen en aldus het recruteringsveld verruimde. Enkele verleenden spontaan hun medewerking. In het westen van West-Vlaanderen, dat bij de rekrutering van medewerkers tot dan toe erg stiefmoederlijk was behandeld, zette hij vorsers aan om ter plaatse een eigen historische kring uit te bouwen. Zo kwam te Veurne een bevriend genootschap tot stand dat slechts een kortstondig leven kende maar toch het zelfvertrouwen van de betrokkenen verhoogde.

De erfenis die zijn opvolger, kanunnik Joseph-Olivier Andries in 1863 ten deel viel, hield weinig aantrekkelijks in. Het gehavende Genootschap leed aan bloedarmoede en zijn werkzaamheden waren gereduceerd tot de uitgave van een tijdschrift dat niet eens een brugfunctie tussen de regionale historici vervulde. Andries was echter niet bereid het te laten wegwijnen. Hij ging op zoek naar een soliede basis van waaruit het opnieuw zou kunnen vertrekken en meende die te vinden niet zozeer in het accentueren van de wetenschappelijke dimensie maar wel in een bredere maatschappelijke inbedding. Als oud-lid van het Nationaal Congres en als oud-volksvertegenwoordiger, nodigde hij zijn meest vooraanstaande politieke en geestelijke vrienden uit om toe te treden. En aangezien tijdens deze periode alle politieke mandaten in de stad Brugge geleidelijk van het liberale naar het katholieke kamp overgingen, voltrok er zich gelijktijdig een politisering in de schoot van het Genootschap. De inbreng van liberalen, die steeds wezenlijk was gebleven, droogde nu helemaal op. Na enkele jaren vertoonde de samenstelling van het bestuur het uitzicht van een overweldigende praalstoet van adellijke blazoenen en politieke mandaten. Daar de vergaderingen voortaan doorgingen in een gebouw waar nog andere katholieke elitaire verenigingen een onderkomen hadden gevonden, werd het katholieke en franstalige karakter nog extra beklemtoond. De nieuwe leden gaven nieuw aanzien maar voelden zich bij het dagelijkse leven van het Genootschap niet betrokken, ze verzuimden de vergaderingen en publiceerden weinig. Dank zij hun rechtstreekse en onrechtstreekse tussenkomst bij de subsidiërende instanties, zag de penningmeester ten minste zijn problemen opgelost.

Terwijl de maatschappelijke en financiële situatie van het Genootschap gunstig evolueerde, daalde het inhoudelijke peil van de publicaties zienderogen. Bovendien verscheen het tijdschrift in zekere jaren zelfs niet. De tijd was lang voorbij dat buitenstaanders beoogden dat de "Société d'Emulation" inzake degelijkheid de "Koninklijke Commissie voor Geschiedenis" naar de kroon kon steken. Het ontging het bestuur dat in binnen- en buitenland historici met andere methodes dan deze die nog in de "Annales" gehuldigd werden, aan het experimenteren waren geslagen. Andries bekommerde zich intens om de structurele uitbouw van de kontakten, maar volgde de ontwikkelingen van de historiografie niet van nabij. In zijn geest had het historisch onderzoek overwegend een dienende functie en was het bestemd om hangende concrete problemen op te lossen. Zijn romantische en onkritische medewerkers liet hij rustig betijen en de prospectie van nieuwe horizonten vertrouwde hij aan medewerkers toe die zich zeer dynamisch opstelden maar de vereiste opleiding misten.

Spanningen met een opkomende generatie die gevoeliger de maatschappelijke verschuivingen registreerde en intenser op de signalen reageerde, leken onontkoombaar. Verder werd het Genootschap voor het eerst geconfronteerd met concurrenten die intens ijverden om voor hun tijdschrift een deel van de markt in te pakken. De "Annales de la Société historique enz... de la ville d'Ypres" verscheen in 1861, "Le Beffroi" in 1863, "Rond den Heerd" in 1865, "La Flandre" in 1867, de "Halletoren" in 1874.

Vooraf "La Flandre" met de Britse kunsthistoricus James Weale als gangmaker, incarneerde de nieuwe tijdsgeschiedenis. De toekomstige Brugse stadsarchivaris Louis Gilliodts-Van Severen, drukker Edouard Gailliard en rijksarchivaris Emile Van den Bussche verleenden hem onvoorwaardelijke steun. Ze wezen radikaal het kritiekloze karakter van de tekstuutgaven van het "Genootschap" van de hand en dienden zich vermetel als zijn volwaardige opvolgers aan. De krachtproef waarvoor voorzitter Andries zich geplaatst zag, was dus van andere aard dan het conflict rond voorzitter Carton van 1842. Hij werkte als een catharsis in die zin dat na een bitsige maar kortstondige methodenstrijd en na het verdwijnen van de felste protagonisten, het Genootschap bakzeil haalde en er begrip en waardering voor de positivistische benadering van "La Flandre" groeide.

Na het overlijden van Andries in 1886 boette het beleid onder zijn opvolgers baron Joseph Kervyn de Lettenhove en graaf Thierry de Limburg-Stirum aan veerkracht in. De hoofdbelangstelling van bei-

de eminente geleerden lag manifest op andere vlakken. De gevolgen bleven dan ook niet uit: het ledenaantal liep terug, het publicatieritme geraakte verstoord, de inhoud van het tijdschrift verschaalde. Bovendien leverden steeds dezelfde auteurs in hun gekende afkeer voor elke vorm van synthese of afgelijnde probleemstelling, eindeloos lange beschrijvende artikels in zodat er geen publicatieruimte voor jongeren meer openbleef. De stapels onverkochte studies versperden op de duur de toegang tot de werkzaal van de bibliotheek.

De programwijzigingen aan de universiteiten zouden nu onrechtstreeks maar bruusk de nieuwe oriëntatie van het Genootschap bepalen. Geïnspireerd door de stormachtige ontwikkeling van exacte en toegepaste wetenschappen, werden ten behoeve van het historisch onderricht te Leuven en te Gent seminaries opgericht en werden wetenschappelijk kritische methodes voor de bronnenstudies opgesteld. Dat proces van specialisering en even later van professionalisering kreeg zijn beslag met de wet van 1890 die de faculteiten Wijsbegeerte en Letteren opdeelde in vijf secties, waaronder geschiedenis. Het effect te Brugge liet niet op zich wachten. Bij een bestuurswisseling kort na 1900 hadden vijf van de zeven nieuwe leden een historische opleiding aan een universiteit genoten. Camiel Callewaert, toekomstig president van het Groot-Seminarie, advocaat Albert van Zuylen-van Nyevelt, advocaat en doctor in de Morele en Historische Wetenschappen Charles Gillès de Pélichy en priester Alphonse De Meester hadden aan de Leuvense universiteit colleges van Cauchies gevolgd, terwijl Gilliodts-Van Severen een opleiding aan de beroemde "Ecole des Chartes" te Parijs had gekregen.

Reeds in 1904 dreef Callewaert een radicale koerswijziging door. Hij wist het bestuur dat nog overwegend uit autodidakten bestond te overhalen om van het tijdschrift een aantrekkelijk, modern wetenschappelijk en strikt periodiek orgaan te maken. Elke jaargang diende minimum 400 bladzijden te tellen. De artikels mochten in omvang zekere limieten niet overschrijden zodat er opnieuw verscheidenheid kon aangebracht worden en er komaf gemaakt werd met de vervelende monotonie. Een dwingende eis was verder dat naast de wetenschappelijke artikels telkens plaats zou ingeruimd worden voor een kroniek gevuld met praktische informatie, voor een "Boekenschouw" of lopende bibliografie en voor een rubriek met boekbesprekingen. De werving van bijdragen diende ook buiten de enge kring van de eigen leden te gebeuren.

Het gunstig effect van deze ingreep op het tijdschrift was op velerlei terreinen merkbaar. Tientallen historici zowel van de vrije als

van de Rijksuniversiteiten, waaronder gereputeerde namen als Henri Pirenne, bezorgden kopij en bekenden aldus dat ze geen aanstoot namen aan het overwicht van de Lovanienses in het bestuur. Zonder twijfel droegen ook de veranderingen in de doelstellingen van het onderzoek tot deze instemmende houding bij. Terwijl de negentiende-eeuwse auteurs zich sterk tot de behandeling van de middeleeuwen aangetrokken voelden omwille van de alles doordringende aanwezigheid van het christendom, de economische voorspoed van Brugge of de zogenaamde modelsamenleving met haar gilde- en ambachtswezen, speelden na de eeuwwisseling deze motieven geen rol van betekenis meer. Zo verwekte bijvoorbeeld de studie van de beeldenstorm, de reformatie en de inquisitie geen politieke of ideologische rellen meer, maar verliep ze op serene wijze.

De eerste wereldoorlog stelde aan alle activiteiten abrupt een einde. Na de bevrijding werden eerst Vicaris-generaal De Schrevel en na hem Mgr. Callewaert met de opdracht belast het Genootschap doorheen de moeilijke tussenoerlogse periode te loodsen. Voortaan zouden minder de politieke maar vooral de economische omstandigheden ingrijpend het beleid tekenen. Eerst de inflatie van de "gay twenties" en nadien de economische crisis van de dertiger jaren drukten loodzwaar op elke expansiepoging. Op elke bestuursvergadering werd ongelooflijk veel tijd en energie besteed aan het bedenken van middelen en mogelijkheden om de leefbaarheid van het tijdschrift en van de afzonderlijke reeksen te verzekeren. Technische ingrepen, democratisering, besparingen en besnoeiingen brachten echter geen remedie voor echt onoplosbare: de rode cijfers van de jaarbalans bleven het Comité een kwart eeuw lang achtervolgen. Een tijdlang werd zelfs met de gedachte gespeeld om tussen alle historische tijdschriften van West- en Oost-Vlaanderen een fusie door te voeren.

Het ontbrak het Genootschap nochtans niet aan intellectuele mankracht. In het begin van de twintiger jaren werd het bestuur met een negental nieuwe leden versterkt. Namen als Hubert Coppieters-Stochove, Remi-Amand Parmentier, Egied Strubbe, Henri de Sagher, Joseph Brys, Ernest Hosten, Paul Allossery, Antoon Viaene en Arthur Hodüm roepen nu nog bij veel aanwezigen allerlei herinneringen op. Voortaan namen overwegend universitair gevormden het voortouw bij het bepalen van de inhoud van de publicaties. De wijd uitdeinende contacten van elk van hen hadden voor bijkomend gevolg dat vrijwel alle Belgische vorsers van betekenis die onderzoek over West-Vlaanderen verrichten, onder één of andere vorm bij de redactie van het tijdschrift konden betrokken worden. Het groeiend

aandeel van de Gentse afgestudeerden en de definitieve vervlaamsing van de Gentse universiteit maakten dat ook het taalvraagstuk niet meer kon ontweken worden. De overgang voltrok zich omzeggens pijn- en geruisloos: na de dood van voorzitter De Schrevel werd de naam veranderd in "Genootschap voor Geschiedenis" en werd het Nederlands als voertaal aangewend.

Tijdens de tweede wereldoorlog werden de activiteiten opnieuw geschorst. Alleen werden ridder Stanislas van Outryve d'Ydewalle, priester Michiel English en jonkheer Aquilin Janssens de Bisthoven in het bestuur opgenomen. Laatstgenoemde is dus nu het oudste bestuurslid en één van de laatste levende bruggen die ons met de oorlogsgeneratie verbindt.

Na de oorlog viel het niet gemakkelijk om het Genootschap weer op gang te trekken. Er waren in het maatschappelijk weefsel diepe wonden geslagen en vele tijdgenoten reageerden argwanend en afwijzend op "Geschiedenis". Op dat cruciale moment werd de kracht van de traditie voelbaar: het ongeschonden bestuur kon, onder priester Antoon Viaene als voorzitter en bijgestaan door de onverstoorbare tacticus Prof. Egied Strubbe, de krachtlijnen die Mgr. Callewaert had ontworpen, weer opnemen en doortrekken. Na korte tijd evolueerde het tijdschrift opnieuw tot één der meest vooraanstaande regionaal-historische tijdschriften in het land, traden de afzonderlijke reeksen en vooral de uitgave van dagboeken uit "de Grooten Oorlog" weer op het voorplan, werd het Genootschap opnieuw de deugddoende vriendenkring. Verscheidene aanwezigen hier werden in deze periode in het bestuur opgenomen en hebben aan die wederopstanding zeer intens meegewerkt. Het is delicaat om niet te zeggen onmogelijk om hun respectievelijk aandeel in dat proces af te wegen.

Het overlijden van Prof. Strubbe kwam hard aan. Het Genootschap was dringend aan verjonging toe en als onvermoeibare secretaris had Prof. Strubbe zolang alle touwtjes beheerd dat zijn vervanging niet simpel kon zijn. De besliste wil om het Genootschap levenskrachtig te houden weerspiegelde zich in de keus van de nieuwe leden en, na het overlijden van Antoon Viaene, in de keus van de nieuwe voorzitter. De selectiecriteria die golden onder de negentiende-eeuwse voorzitters Carton, Andries, de Limburg-Stirum of De Schrevel verloren elke zin. Of je nu patriot, politicus, edelman, katholiek, liberaal, autodidact of vakspecialist was deed niets meer ter zake, de hoofdvraag ging uit naar de waarde van de prestaties en de bereidheid om zich voor het Genootschap in te zetten. De nieuwe voorzitter Kanunnik Boudewijn Janssens de Bisthoven slaagde

erin de streek-, generatie- en ervaringsverschillen op een sprankelende manier te overbruggen en wist telkens weer de nodige energie te mobiliseren. De inhoud van de "Handelingen", de verschillende afleveringen van de "Regesten op de Oorkonden bewaard op het Stadsarchief te Brugge" en de boeken verschenen in de nieuwe reeks "Vlaamse Historische Studies" bewijzen dat de economische crisis van de zeventiger jaren het bestuur niet murw gekregen heeft. Een waardeoordeel daarover komt ons niet toe.

Aan het einde van het historisch overzicht past de vraag naar de zin van het "Genootschap". Het eenvoudigste antwoord, dat bovendien correct is, bestaat erin te onderstrepen dat het Genootschap voor Geschiedenis, en zeker vanaf de tweede helft van zijn bestaan, met onverminderde inzet de ontwikkeling van het wetenschappelijk onderzoek op de voet heeft gevolgd en alles in het werk heeft gesteld om de interessantste teksten te publiceren. Ook moeilijke en minder vlot leesbare bijdragen kregen een kans. Aldus heeft het Genootschap concreet bijgedragen tot een snelle doorstroming van deze informatie. Op de aard van de vernieuwingen kunnen we hier uiteraard niet ingaan. Terzelfdertijd heeft het aan jonge afgestudeerden een gewaardeerd forum geboden en een steentje aangebracht bij de opbouw van hun carrière.

De betekenis van deze wetenschappelijke aanbreng mag niet worden onderschat. De effecten zijn zoals dat steeds het geval is bij elk historisch onderzoek niet tastbaar, niet meetbaar en moeilijk aanwijsbaar. We zijn nochtans overtuigd dat de vele vernieuwende inzichten en interpretaties omtrent politieke, economische, sociale, culturele of godsdienstige aspecten van het verleden ongemerkt, onderhuids en traag de denkinhouden van een niet te schatten aantal mensen hebben beïnvloed. De meest spectaculaire bevindingen kregen een gepopulariseerde voorstelling in de regionale pers, andere werden verwerkt in tentoonstellingscatalogi, vormden het vertrekpunt van diepgaander onderzoek of werden verspreid via het kanaal van voordrachten, lezingen en cursussen.

Het Genootschap ligt mede aan de basis en heeft tevens intens bijgedragen tot het scheppen van een historische cultuur en historisch klimaat in West-Vlaanderen en vooral te Brugge. Zonder in het minst de toekomstgerichte projecten van zijn bewoners te hinderen, heeft het meegewerkt om in zeer brede lagen van de bevolking een gevoeligheid te ontwikkelen en een waardering voor het stedelijk patrimonium aan te scherpen.

Tenslotte werd in het Genootschap, boven allerhande institutionele

en ideologische tegenstellingen heen, een bijzonder nuttig en doeltreffend web van informele contacten tussen docenten, bibliothecarissen, archivariissen, vorsers en geïnteresseerde historici gegeven. Het is hoegenaamd geen toeval dat allerlei grootse initiatieven met historisch karakter in West-Vlaanderen in binnen- en buitenland steeds bewondering afdwingen. Indien de organisatoren van deze manifestaties niet zelf tot het Genootschap behoorden, dan konden ze voor het bepalen van de inhoud en het verantwoorden van de vormgeving telkens een beroep doen op verscheidene specialisten-leden van het Genootschap.

De eindevaluatie van de betekenis van onze generatie in het Genootschap kan het veiligst bij de viering van zijn tweehonderdjarig bestaan in het jaar 2039 gebeuren.

Antoon Viaene in 1963. (foto A. Brys)